

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.VI.20.595/2017/5.

A tanács tagjai: . Kollár Márta a tanács elnöke
 . Kocsis Ottilia előadó bíró
 . Puskás Péter bíró

A felperes:

A felperes képviselője: Dr. Szabó Balázs Gábor Ügyvédi Iroda
 ügyintéző: dr. Szabó Balázs Gábor ügyvéd

Az alperesek: I. rendű
 II. rendű
 III. rendű

Az I. rendű alperes képviselője: Imre Ügyvédi Iroda
 ügyintéző: dr. Imre András ügyvéd

A per tárgya: szerződés érvénytelensége

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: I. rendű alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:
 Ítéltábla
 16.Gf.40.074/2016/5.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:
 Törvényszék
 19.G.42.730/2015/12.

Rendelkező rész

- A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett rendelkezését nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit megváltoztatja és a keresetet a kölcsönszerződés III. pont második és harmadik mondata tekintetében is elutasítja. Mellőzi az I. rendű alperes kötelezését az állam javára elsőfokú eljárási illeték megfizetésére azzal, hogy a 36.000 (harminchatezer) forint elsőfokú eljárási illetéket az állam viseli.

- Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperes részére 138.000 (százharmincnyolcezer) forint együttes elsőfokú, fellebbezési és felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A hitelező és zálogjogosult I. rendű alperes 2008. február 6-án az adóstárs felperessel és II. rendű alperessel, illetve a zálogkötelezett III. rendű alperessel közjegyzői okiratba foglalt, japán yen alapú „...hitel megnevezésű jelzálog-típusú hitel kölcsönszerződés”-t kötött, abban a III. rendű alperes ingatlanán jelzálogjogot alapítottak.
- [2] A szerződés III. pont második és harmadik mondata szerint „A szerződő felek megállapodnak abban, hogy a jelen közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés alapján az adósok terhére mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében, annak közokirati tanúsításaként, az adósoknak a hitelezőnél vezetett számlái és a hitelező vonatkozó bizonylatai alapján készített közjegyzői tanúsítványt fogadják el. Az adósok és zálogkötelezettek alávetik magukat annak, hogy a jelen közjegyzői okirat alapján az adósok terhére fennálló kölcsön- és egyéb járuléktartozás összegét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén is, a hitelező felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa.”

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [3] A felperes a keresetében egyebek mellett a szerződés részleges, a III. pont második és harmadik mondata érvénytelenségének a megállapítását kérte a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 209/A. § (2) bekezdés és a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 1. § (1) bekezdés j) pont alapján.
- [4] Az I. rendű alperes az ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Az első- és másodfokú ítélet

- [5] Az elsőfokú bíróság az ítéletében megállapította a szerződés III. pont második és harmadik mondata érvénytelenségét, azt meghaladóan a keresetet elutasította. Indokolása szerint a felperesnek nem kellett a 2014. évi XL. törvény 37. § (1) bekezdés szerinti marasztalási keresetet előterjesztenie, és fennálltak a megállapítási kereset előterjesztésének a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 123. §-ban szabott feltételei. A szerződés támadott kikötései tisztességtelenek, a R. 1. § (1) bekezdés j) pont szerinti feltételek. A feltétel értelmében a közjegyzői ténytanúsítvány végrehajtható okirat, végrehajtási eljárás kezdeményezésére alkalmas. Az adósoknak kell a végrehajtási eljárásban esetleges kifogásaik szerint saját tartozásukat bizonyítani.

- [6] A másodfokú bíróság az I. rendű alperes fellebbezése folytán hozott jogerős ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, a fellebbezett rendelkezését helybenhagyta. Indokolásában rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság érdemi döntése a szerződés III. pontjának érintett rendelkezése kapcsán helyes. Az a bizonyítási terhet a felperes hátrányára megfordítja, a felperesnek kell azt bizonyítania, hogy az I. rendű alperes nyilvántartása nem megfelelő.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [7] A jogerős ítélet ellen az I. rendű alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet a kereset teljes elutasítása érdekében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésével vagy az elsőfokú ítéletre kiterjedő hatályon kívül helyezése, az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítása iránt. Megsértett jogszabályként a Ptk. 209. § (1), 209/A.§ (2) bekezdését, a R. 1. § (1) bekezdés j) pontját jelölte meg. Az érvei szerint a közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés alapján, a szerződés felmondása esetén közvetlenül indíthat végrehajtási eljárást. A közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés minősül záradékolás esetén végrehajtható okiratnak. A szerződés érvénytelennek megállapított kikötése az adós helyzetét nem érinti, a bizonyítási terhet a hátrányára nem változtatta meg, a tisztességtelensége a Ptk. 209. § (1) bekezdés alapján nem állapítható meg, nem a R. 1. § (1) bekezdés j) pont szerinti kikötés. A vonatkozó jogszabályok felhívásával hangsúlyozta, hogy a nyilvántartás vezetése, az ügyfél részére a tartozás rendszeres, kérelemre rendkívüli kimutatása törvényi kötelezettsége. A törvényi rendelkezés szerint a kimutatása eltérő szerződéses rendelkezés hiányában elfogadottnak tekintendő, ha azt az ügyfél a kézbesítéstől számított 60 napon belül nem kifogásolja.
- [8] A felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [9] Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelme alapos.
- [10] A Kúria utal rá, hogy a tisztességtelenség megállapításának a Ptk. két módját ismeri: egyrészt a bíróság mérlegelésére bízta azt, másrészt – kizárva a bírói mérlegelést – a 209. § (3) bekezdésben foglalt felhatalmazás alapján a R. nevesít (nem taxatív módon) tisztességtelenségnek minősülő feltételeket. Az első esetben valamely szerződéses rendelkezés tisztességtelensége, ennek folytán a szerződés (részleges) érvénytelensége megítélésének szempontjaira a jogalkalmazó bíróság számára a jogalkotó normatív utasításként fogalmazza meg a Ptk. 209. § (2) bekezdésben felsorolt egyéb körülmények vizsgálatát. Ettől a bíróság kizárólag akkor tekinthet el, ha a vitás szerződési feltétel a Ptk. 209. § (3) bekezdésben

hivatkozott külön jogszabály, a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről hozott 93/13/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: irányelv) mellékletét átültető, a R. 1. § (1) bekezdésében felsorolt ok miatt tisztességtelen, ún. fekete listába tartozó kikötés (A fogyasztói szerződés érvényességével kapcsolatos egyes kérdésekről nyilvánított 2/2011. PK vélemény 3. pontjához fűzött indokolás).

- [11] Az irányelv mellékletének 1. q) pontja alapján tisztességtelennek tekinthetők azok a feltételek, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy kizárják vagy gátolják a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában, vagy más jogorvoslati lehetőség igénybe vételében, különösen [...] olyan bizonyítási terhet róva a fogyasztóra, amelyet az alkalmazandó jog értelmében rendesen a másik szerződő félnek kellene viselnie. E rendelkezést implementálta jogharmonizációs céllal a R. 1. § (1) bekezdés j) pontja. Ezért az alkalmazása igényli az uniós szabályok, így a R. alapjául szolgáló irányelv Európai Unió Bírósága (továbbiakban: EuB) hatáskörébe tartozó értelmezésének a figyelembevételét is (az EuB által a C-14/83. ügyben kidolgozott, ún. von Colson elv, 6/2013. Polgári jogegységi határozat Indokolás 2. f) pont). Az EuB rendelkezik hatáskörrel az irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében és az irányelv mellékletében szereplő „tisztességtelen feltétel” fogalmának, valamint annak az értelmezésére, hogy a nemzeti bíróság milyen szempontokat alkalmazhat vagy köteles alkalmazni valamely szerződési feltételnek az irányelv rendelkezéseire tekintettel történő vizsgálatakor (C-537/12. és C-116/13. egyesített ügyek 63., C-226/12. 20., C-415/11. 66.). Az EuB következetes joggyakorlata értelmében a fogyasztó kárára előidézett „jelentős egyenlőtlenséget” a felek megállapodása hiányában irányadó nemzeti szabályok elemzése útján kell értékelni annak megítélése érdekében, hogy a szerződés a hatályos nemzeti jogban szabályozottnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza-e a fogyasztót, és ha igen, akkor mennyiben. A „jelentős egyenlőtlenség” eredhet önmagában abból, hogy kellően súlyos mértékben sérül a fogyasztónak mint szerződéses félnek az alkalmazandó nemzeti rendelkezések szerinti jogi helyzete (C-415/11., C-226/12.).
- [12] A nemzeti jogunkban a bizonyítási teher eljárásjogi fogalom, valamely anyagi jogi igény polgári perben történő érvényesítése esetén a jogvita érdemi eldöntése szempontjából releváns tény bizonyítatlansága következményére, a bíróság érdemi döntésében kifejezésre jutó hátrányára utaló szabály (Pp. 3. § (3) bekezdés). Alkalmazásra akkor kerül, ha a bizonyításra kötelezett fél nem tesz eleget e kötelezettségének. A Pp. 164. § (1) bekezdés alapján a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy a bíróság azokat valóban fogadja el. Eszerint a főbizonyítás a kereset vagy a keresettel szembeni védekezés alapjául szolgáló tények fennállására, valóságára, míg az ellenbizonyítás - a főbizonyító fél perbeli ellenfelének a cselekményeként - ugyanezen tények fenn nem

állítására, valótlanságára vonatkozik. A bizonyítási teher átfordulásakor felcserélődik a fő- és az ellenbizonyítás iránya. Ez alapulhat törvényi vélelmen, eljárásjogi rendelkezésen, vagy anyagi jogi szabályon (pl. a Ptk. 242. § (1)-(2) bekezdésben szabályozott tartozáselismerés). A bizonyítási teher átfordulását eredményezheti a felek megegyezése is a bizonyítási teher megosztásában, abban, hogy a bizonyítás meghatározott tények tekintetében kit terheljen. A perbeli kikötés esetén egyik sem jön szóba. Ahogyan arra a Kúria a Gfv.VII.30.791/2016/3., Pfv.VI.20.507/2017/4. számú határozataiban is rámutatott, a szerződési kikötés a bizonyítás kötelezettségét és terhét nem változtatja meg a felperes hátrányára, a főbizonyítás irányát nem cseréli fel.

- [13] A közjegyzői okiratok az ügyleti okirat és a ténytanúsító okirat (közjegyzői tanúsítvány). Az ügyleti okirat közhitelesen tanúsítja a jogügyletre vonatkozó akaratnyilvánítás tényét, a ténytanúsító okiratban a közjegyző a jogi jelentőségű tényeket közhitelesen tanúsítja jegyzőkönyvi vagy záradéki formában. A perbeli esetben nem a keresettel támadott szerződéses feltétel, hanem a kölcsönszerződés, az ügyleti okirat közokirati írásbeli alakja, a közjegyzői okirati forma az, amely a szerződéskötéskor hatályos - 2010. június 1-jétől hatálytalan - Vht. 21. § (1) és (2) bekezdés alapján a tartalmi és alaki törvényi feltételek fennállása esetén lehetőséget nyújtott a bíróság előtti peres eljáráson kívüli, állami kényszerrel történő közvetlen bírósági végrehajtásra, azzal, hogy annak további feltétele a hitelező közokiratba foglalt felmondása (BH2002. 491.). Hasonló rendelkezéseket tartalmaz a Vht. jelenleg hatályos 23/C. §-a is. A törvényi rendelkezésen alapul a végrehajtható okirat közvetlen végrehajthatósága, és ebből következően az is, hogy ez esetben a fogyasztó kényszerül perindításra. A Pp. 164. § (1) bekezdés alapján pedig a bizonyítás a végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránti perben őt terheli. Ebből következően pedig a keresettel támadott szerződéses feltétel a felperest nem hozza a hatályos jogban szabályozottnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe, a jogi helyzete nem sérül.
- [14] A Kúria a kifejtettekre tekintettel a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, a Pp. 274. § (4) bekezdés szerint alkalmazott Pp. 253. § (3) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletének nem felelbezzett rendelkezéseit nem érintette, fellebbezett rendelkezéseit a Pp. 253. § (2) bekezdés - a fellebbezéssel és a felülvizsgálati kérelemmel érintett, keresetnek helyt adó rendelkezését érintően - megváltoztatta, ezzel a keresetet teljes egészében elutasította.

Záró rész

- [15] Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelme eredményre vezetett, ennek folytán a peres eljárás minden fókán pernyertes lett. A felperes költségmentes, az I. rendű alperes megfizetett 48.000 forint fellebbezési és 70.000 forint felülvizsgálati eljárási

illetéket.

- [16] A Kúria a Pp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazott Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest az I. rendű alperes javára - a képviselőjét ellátó ügyvéd munkadíját és a megfizetett 48.000 forint fellebbezési és 70.000 forint felülvizsgálati eljárási illetéket magában foglaló - felülvizsgálati, fellebbezési és elsőfokú eljárási költség megfizetésére. Az ügyvéd munkadíját a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdése alapján határozta meg. A 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdés és a 14. § alapján a meg nem fizetett 36.000 forint kereseti illetéket az állam viseli.
- [17] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.
- [18] E határozat ellen a felülvizsgálat lehetőségét a Pp. 271. § (1) bekezdés e) pontja zárja ki.

Budapest, 2018. február 27.

Dr. Kollár Márta s.k. a tanács elnöke, dr. Kocsis Ottilia s.k.
előadó bíró, dr. Puskás Péter s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

Sz.Sz.

bírósági ügyintéző